

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЛІЦІЇ

Керевич Олег Васильович – кандидат юридичних наук, доцент, здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук кафедри кримінального процесу НАВС

ПРАВОВІДНОСИНИ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ

Визначено сутність негласної слідчої (розшукової) дії – установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. Проаналізовано процесуальні й організаційні особливості взаємодії слідчих та оперативних підрозділів під час її проведення.

Ключові слова: кримінальне провадження; негласні слідчі (розшукові) дії; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; слідчий; прокурор; оперативні підрозділи; клопотання; ухвала.

Определена сущность негласного следственного (розыскного) действия – установление местонахождения радиоэлектронного средства. Проанализированы процессуальные и организационные особенности взаимодействия следственных и оперативных подразделений при его проведении.

Ключевые слова: уголовное производство; негласные следственные (розыскные) действия; установление местонахождения радиоэлектронного средства; следователь; прокурор; оперативные подразделения; ходатайство; определение.

The essence of tacit inquiry (investigation) of the installation location of the radio medium. Analyzed procedural and organizational features of interaction in investigative and operational units in its implementation.

Keywords: criminal proceedings; undercover investigators (ODA) an act establishing the location of radio electronic facility investigator; operational units; petitions; resolutions.

З прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України найбільш істотних перетворень зазнала система слідчих дій, що відбулися за рахунок уведення до її складу негласних слідчих (розшукових) дій. Ті дії, які раніше називались оперативно-розшуковими,

пропонують називати негласними слідчими (розшуковими). За походженням ці дії є оперативно-розшуковими заходами, в основу яких покладено передбачену законодавством, із використанням специфічних методів та засобів, послідовність дій уповноважених суб'єктів, що спрямовані на виявлення, розкриття та припинення протиправних посягань.

Основним функціональним призначенням негласних слідчих (розшукових) дій в оновленій системі кримінального процесу України є забезпечення оптимальних шляхів використання у кримінальному процесуальному провадженні інформації, здобутої з використанням негласних сил та засобів, якими послуговується оперативно-розшукова діяльність. Як і в оперативно-розшуковій діяльності, проведення негласних слідчих (розшукових) дій допускається у виняткових випадках та за умови, що іншим способом отримати інформацію неможливо.

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу є негласною слідчою (розшуковою) дією, яка полягає в застосуванні технічних засобів для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу систем зв'язку, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження (ч. 1 ст. 268 КПК України) [1].

Організація та проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії безпосередньо не обмежує конституційні права та свободи людини і громадянина, оскільки її об'єктом є технічні засіб, а не фізична особа. Крім того, під час установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу не контролюється будь-яка інформація, що передається засобами зв'язку, чи інша інформація, якою обмінюються особи, які перебувають у приміщенні, у якому знаходиться радіоелектронний засіб. Тому відповідно до вимог цієї статті проведення зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії не є винятковим і допускається у розслідуванні злочинів будь-якого ступеня тяжкості [2, с. 503].

Проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії забезпечує отримання даних, що сприятимуть оперативному розшуку особи, підозрюваної у причетності до вчинення злочину, за рахунок установлення місцезнаходження його персональної радіостанції стільникового радіозв'язку. Проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії забезпечує можливість установлення місцезнаходження у визначений проміжок часу радіоелектронних засобів та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, що належать або використовувались особами, які можуть бути причетними до вчинення злочину, визнані потерпілими або свідками; або поточні координати такого радіоелектронного засобу у просторі й часі.

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, який використовується окремою особою, як правило, здійснюється для реалізації окремих завдань кримінального провадження, зокрема, забезпечення проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, або ж заходів із затримання підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину. Для організації та проведення цих негласних слідчих (розшукових) дій уповноваженими підрозділами застосовуються спеціальні технічні засоби отримання інформації [2, с. 504].

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводиться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої в порядку, передбаченому КПК України. В ухвалі слідчого судді про дозвіл на встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу в цьому випадку додатково мають бути зазначені ідентифікаційні ознаки, які дають змогу унікально ідентифікувати абонента спостереження, транспортну телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання (ч. 1, 2 ст. 268 КПК України) [1].

Такими ідентифікаційними ознаками можуть виступати, зокрема: номер абонента в телефонній мережі загального користування у форматі код країни – код зони або оператора – номер абонента в мережі; міжнародний ідентифікаційний номер мобільного терміналу (IMEI); міжнародний ідентифікаційний номер мобільного абонента (IMSI) [2, с. 505].

Отже, ч. 1 ст. 268 КПК України надає можливість проведення негласної слідчої (розшукової) дії, спрямованої на встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (мобільного терміналу систем зв'язку та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, тобто мобільного телефону, GSM, UMTS, HSDPA, WiMAX, LTE модемів, що забезпечують бездротовий доступ до мережі Інтернет, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, тощо), без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, що мають значення для кримінального провадження, а саме:

1) місцезнаходження у певний час або проміжок часу до, під час або після вчинення злочину в конкретному місці радіоелектронних засобів, та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, що належать та (або) були у користуванні у цей час у осіб, які можуть бути причетними до вчинення злочину, свідків, потерпілого;

2) теперішнє місцезнаходження радіоелектронних засобів та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, що належать та (або) знаходяться у користуванні в осіб, які можуть бути причетними до вчинення злочину.

Тобто проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії дає змогу виконати розшукове завдання з встановлення факту знаходження у певному місці та часі конкретної особи, якій належить та (або) знаходиться у користуванні радіоелектронний засіб, та інший радіовипромінювальний пристрій, активований у мережі оператору рухомого (мобільного) зв'язку. Установлення цього факту забезпечують положення ч. 3 ст. 34, п. 7 ч. 1, ч. 2 та ч. 4 ст. 39 Закону України “Про телекомунікації” від 18 листопада 2003 р., згідно з якими оператори телекомунікацій зобов'язані зберігати записи про надані телекомунікаційні послуги протягом строку позовної давності, визначеного законом, та надавати інформацію про надані телекомунікаційні послуги в порядку, установленому законом, а також за власні кошти встановлювати на своїх телекомунікаційних мережах технічні засоби, необхідні для здійснення уповноваженими органами оперативнорозшукових заходів, і забезпечувати функціонування цих технічних засобів, а також у межах своїх повноважень сприяти проведенню оперативнорозшукових заходів та недопущенню розголошення організаційних і тактичних прийомів їх проведення [3].

Таким чином, умовно можна виділити два порядки прийняття рішення про проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу:

1) відповідно до вимог ст. 250, 251, ч. 1, 4 ст. 268 КПК України, тобто у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із урятуванням життя людей і запобіганням учиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (ст. 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини КК України, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу може бути розпочато до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому разі прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 248 КПК України. Якщо слідчий суддя постановить ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії, то її проведення має бути негайно припинено. Отримана внаслідок такої негласної слідчої (розшукової) дії інформація має бути знищена в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України. У випадках, коли слідчий самостійно приймає рішення про проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу він, відповідно до вимог ст. 110 та 251 КПК України, вносить відповідну постанову та узгоджує її з прокурором [1];

2) відповідно до вимог ст. 246, 248–250, ч. 1–3 ст. 268 КПК України слідчий у випадках, коли для встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні відомості про місцезнаходження конкретного радіоелектронного засобу у певному місці та у певний час, складає клопотання про дозвіл на проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу до апеляційного суду, у межах

територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового слідства (ст. 247 КПК України), узгоджує його з прокурором та отримує ухвалу слідчого судді про проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу або про відмову в наданні дозволу на його проведення. Таке клопотання має бути укладеним відповідно до вимог ч. 2 ст. 248 КПК України, також до клопотання додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання. У випадках, коли прокурор відмовляє у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, слідчий відповідно до ч. 3 ст. 40 КПК України має право звернутися до керівника органу досудового слідства, який після вивчення клопотання за необхідності ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, звертаючись до нього про погодження клопотання до слідчого судді про проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє у його погодженні [1].

За результатами проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії слідчий, або особа уповноваженого оперативного підрозділу органів внутрішніх справ, якій було доручено проведення установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу в порядку п. 3 ч. 1 ст. 40, ч. 6 ст. 246 КПК України, складає протокол відповідно до вимог ст. 104-107, 252 КПК України, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Протокол про проведення негласної слідчої (розшукової) дії з додатками не пізніше ніж через 24 години з моменту припинення цієї дії передається прокурору. Прокурор вживає заходи щодо збереження отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів, які планує використовувати у кримінальному провадженні (ст. 252 КПК України) [1].

Отже, проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії забезпечує отримання даних, що сприятимуть оперативному розшуку особи, підозрюваної у причетності до вчинення злочину, за рахунок установлення місцезнаходження його персональної радіостанції стільникового радіозв'язку.

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, який використовується окремою особою, як правило, здійснюється для реалізації окремих завдань кримінального провадження, зокрема, забезпечення проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, або ж заходів із затримання підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину. Для організації та проведення цих негласних слідчих (розшукових) дій уповноваженими підрозділами застосовуються спеціальні технічні засоби отримання інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України : Закон України. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 376 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.
3. Про телекомунікації : Закон України від 18 листоп. 2003 р. № 1280-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/1280-15.